

Ino. 1047

Ino. 7322.

I. G. DUCA

Mișcarea Băncilor populare în România

Comunicare făcută la Congresul internațional
al Cooperațiunii din Buda-Pesta

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

BUCUREȘTI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE «EMINESCU»

Bulevardul Elisabeta, 6

1904.

C 10880.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITĂȚII

BUCUREȘTI

COTA

7322

Biblioteca Centrală Universitară
BUCUREȘTI

Cota

Inventar

CONTROL 1977

Rc 167/04

CONTROL 1957

1961

D

B.C.U. Bucuresti

C10880

Domnilor,

Imi închipui că atunci cînd cel de al șaselea Congres al alianței cooperative internaționale a înscris în programul său, a patra cestiune : *Starea înapoiată a cooperățiunii în cîte-va țări ale Europei orientale, cauzele și remediile sale*, ținta sa nu a fost să constate starea mai mult sau mai puțin înaintată a cooperățiunii în aceste țări, dar să stabilească un contact permanent între cooperatoriî țarilor tari și ai țarilor slabe ; în scop ca cooperățiunea prin această apropiere, să poată să-și ia un avînt mai mare în țările mici.

Și cred că acest contact va fi cu atît mai ușor de stabilit, cu cît între țările Europei Orientale sunt cîte-va care dacă n'aũ putut să facă progresele Angliei, Franței sau Germaniei pe calea cooperățiunii, fac totuși mari efortări, și merită prin aceasta, încurajările marilor țări.

Voiu avea prilejul să citez aci un singur exemplu, acela al propriei mele țări, România, și cred că îmi va fi ușor să dovedesc congresului că se fac acolo sforțări foarte reale spre cooperațiune.

Pentru a face această dovadă, voiu exclude din expunerea mea, societățile cooperative de producțiune și de consumațiune și aceasta din două cauze.

Mai întâi, pentru că sunt în România prea puține societăți cooperative de producțiune și de consumațiune și că n'a fost făcută nici o statistică exactă al numărului și al capitalului lor și apoi, pentru că toate aceste societăți de producțiune și de consumațiune nu sunt cooperative de cît cu numele; ele sunt societăți pe acțiuni cari s'aū constituit pur și simplu după formalitățile cerute de Codul de Comerț la titlul „societățile cooperative“ care nu este de cît o copie a titlului corespunzător al Codului italian care și el nu este de cît o copie aproape textuală a Codului comercial francez asupra societăților cu capital variabil. Veți căuta în zadar în aceste societăți cu personal și capital variabil, spiritul cooperativ, această morală mai

înalță, despre care a vorbit în discursul său de deschidere, onorabilul nostru Președinte, contele Karolyi, și care este tot-de-odată partea proprie și puterea cooperațiunei.

Voiu vorbi dar, numai despre societățile de credit și anume despre societățile de credit rurale care au luat în România, o dezvoltare din cele mai însemnate.

Dacă deschideți o statistică, veți vedea că în 1890, România nu avea nici o singură bancă populară, că în 1891 nu era de cît una singură, că în 1899, erau de-abia două-zeci de bănci, că în 1902 aveam deja 700 și că astăzi în momentul cînd am onoarea de a lua cuvîntul înaintea acestui congres, există deja 1580 de bănci.

Cum să explicăm această dezvoltare așa de repede? Este aci o mișcare artificială, sau din potrivă, ne găsim în fața unei mișcări reale, create prin adînci nevoi sociale?

Această mișcare nu este artificială ci răspunde într'adevăr la o nevoie reală, pentru că cestiunea creditului popular este în România mult mai gravă poate de cît în cele-lalte țări ale Europei. Intr'adevăr, pînă la 1864,

marea majoritate a țăranilor Români cari reprezintă mai mult de cît trei părți din populația întregă, nu avea nici un drept de proprietate asupra pămînturilor pe care le cultiva și le locuia.

Ei erau niște servi ai pămîntului, îndatoriți să facă o muncă determinată pentru proprietar său boer, care în schimb era și el obligat de a le da întinderea de pămînt trebuincioasă pentru întreținerea familiei lor și a vitelor.

Dar cînd în 1864, România, a dat tuturor țăranilor, printr'o lege, pămînturi a căror întindere variază între 1 $\frac{1}{2}$ și 6 hectare și cînd de azi pe mîine, ea a creat o mică proprietate independentă, este ușor de înțeles că cestiunea creditului popular despre care nu era vorba înainte, a trebuit să se pue în termenii cu atît mai gravii cu cît se punea de-odată, fără pregătire și fără trecere. Și ceea ce o face mai importantă încă, este că atunci de o parte, România a început să ea un mare avînt agricol și că de altă parte populațiunea ei s'a îndoit, și cum România era o țară tînără fără trecut economic, fără stabilimente fi-

nanciare solide, fără economii strînse, singura soluțiune ce oferea țăranilor care cereau credit pentru a trăi, era să-i dea pe mina semenilor lor cari, mai sgîrciți sau mai prevăzători, reușiseră să strîngă un mic capital și căntău acuma să'l mărească cît mai repede posibil.

Și ast-fel camăta a început să se întindă și să ea proporțiuni îngrozitoare. Este neplăcut să dezvelim niște speculațiuni atît de josnice și atît de neomenoase, dar sunt dator să spun acestui congres, că în puține țări, camăta luase proporțiile pe care le-a luat în România.

Era aci o stare de lucruri prea înjitoare pentru a nu atrage atențiunea guvernului care de la 1881 a căutat să dea o soluțiune problemului creditului popular, creînd creditul agricol. Dar, soluțiunea dată de către guvern n'a fost în stare să rezolve problemul, pentru că Creditul Agricol nu împrumută de cît pe gaj și că această formă de credit, precum o știți, Domnilor, este o formă de credit păgubitoare și inferioară. Ea exclude de la credit pe acei care au mai multă nevoie, pe

oamenii cu totul săraci, apoi ea imobilizează o mare parte din averea publică, ea crează un fel de „main morte“ care paralizează dezvoltarea economică a unei țări și oprește circulația bunurilor.

Vom zice chiar, că este o formă de credit imorală. Ea nu cercetează nici cauza unui împrumut nici nu supraveghează întrebuințarea lui și ea împinge pe datornici să înșele, cerîndu-le un lucru cu neputință, adică să nu-și vîndă amaneturile. Pot să mărturisesc că deși statul n'a suferit pierderi în această privință, totuși o mare parte din amanetele afectate la Creditul Agricol, sunt fictive și aceasta nu pentru că populația Romîniei este mai imorală ca în alte țări, dar pentru-că în societățile noastre moderne sunt trebuinți cărora nu poți să te opui nepepsit.

Văzînd că Statul n'a putut să rezolve problema creditului popular, și că nevoia unei soluțiuni era cu atît mai mult simțită cu cît rănile camăteii se măreau din ce în ce, populațiunea rurală ea însăși — și acesta este punctul interesant pe care l rog ca congresul să'l reție — s'a întors spre

La fondarea Bancii populare
— independentă de
Statului și
proprie

cooperațiune și i-a cerut să rezolve ceea-ce Statul nu putuse rezolva singur. În sătulețe pierdute în creerii Carpaților sau prin șesurile Dunării, niște învățători sau preoți, fără nici o intervenire străină și citind numai ceea ce se făcuse în alte părți și mai ales în Italia și în Transilvania prin ajutorul băncilor populare, au început să le întemeeze și numai mai târziu când lumea s'a văzut în fața a vr'o patruzeci de bănci de a căror existență nu se știa măcar pîn'atunci, guvernul a intervenit. Că o ast-fel de mișcare să se producă într'o țară puternică unde instrucțiunea este dezvoltată, unde mijloacele de propagandă sunt ușoare, unde inițiativa privată este puternică, nu este lucru de mirare; dar ca într'o țară mică a cărei educație economică nu este făcută, populațiunea rurală să se îndrepte de sine fără îndemnul Statului spre cooperațiune pentru a rezolva o mare problemă care o neli-niștea, aceasta este cred cel mai frumos și strălucitor omagiū care a fost adus vre-o dată cooperațiunii.

Cînd intervenția Statului s'a arătat, ea a luat mai întîiu forma unei propagande foarte active pentru a cons-

titui cît se poate de multe bănci și ea a dat naștere legii de la 1 Aprilie 1903, care acordînd băncilor populare numeroase ușurinți de constituire și de scutiri fiscale, institue tot-deodată o Casă Centrală avînd de scop 1) să înainteze acestor bănci banii necesari și 2) să le supune unui drept de control.

De alt-fel, trebuie să observăm că acest drept de control fiind tot-deodată foarte larg, nu atinge întru nimic independența și autonomia băncilor. Acestea sunt tot-d'a-una administrate de către consiliile lor de administrațiune în conformitate cu statutele lor și chiar trebuie să adaug că dorința noastră este să ne scăpăm cît mai repede de tutela pe care o exercităm. Dacă băncile sunt încă prea tinere azi și prea slabe și dacă aș nevoe de noi pentru a se apăra în contra vrăjmașilor care le înconjoară, să se știe că noi deținem acum un sceptru dar că nu l dorim și că nu vrem alt-ceva de cît să-l transmitem celor care vor avea brațele destul de tari pentru a putea să-l poarte. În general, prin dreptul nostru de control, înțelegem, să facem în România mai ales, o

operă de educațiune, căci dacă este adevărat că azi avem 1580 bănci populare, dacă între aceste bănci numărăm una care are un capital de 600.000 lei și mai multe al căror capital variază între 15.000 și 200.000 lei, marea majoritate a acestor bănci nu au de cît un capital de cîte-va mii de lei, sunt la începutul lor, sunt slabe. Trebuie deci să le dăm sfaturi, să dresăm de multe ori personalul lor, să-i învățăm contabilitatea dublă, să le întărim sentimentul cooperativ, și în această privință, Statul nu s'a oprit de doi ani din fața nici unui sacrificiū. Am făcut conferinți în toate orașele, am întocmit registre speciale de contabilitate, am publicat broșuri cu instrucțiuni, am ținut astă iarnă un mare congres la Focșani care a întrunit mai mult de 1000 delegați și publicăm un buletin bimensual care este, așa zicînd, organul oficial al acestei întregi mișcări.

Dar să nu credeți că vreau să fac aci, apologia sforțărilor noastre. Suntem conștienți de dificultățile sarcinii noastre, noi știm că ele sunt numeroase. Știm că una din primele condițiuni pentru ca aceste bănci să pro-

greseze, este ca să aibă un bun personal. Orî azi, neajunsul cel mare în România este tocmai că aceste bănci, sunt conduse de către persoane care au alte ocupațiuni și mai ales de către învățători cari nu pot să le acorde de cît clipele lor de odihnă. Va trebui să luptăm și încă cu putere pentru a da Băncilor populare un personal propriu. Un alt neajuns al mișcării așa cum se prezintă a-tă-zî în țară, e că aceste bănci sunt expuse la tot felul de vrăjmășii, de ambițiuni josnice ale satelor și ca pentru a distruge sau paraliza acești germenî disolvanți, trebuie susținută o luptă încordată, de fie-care zi, și la fie-care pas, fără să socotim cămătarii, cari fiind atinși în interesele lor, nu cruță nici un mijloc pentru a discredita băncile populare. În potriva calomniei și contra intri-gilor lor trebuie să apărăm băncile.

Apoi, și poate ca aceasta este una din cele mai mari greutăți ale cestiuîi, administratorii băncilor au desigur conștiința cooperativă, ei înțeleg această solidaritate, ei apreciază morala ei, dar țăraniî cari vin să depue la bănci economiile lor, aceștia, nu înțeleg adevăratul caracter al acestor

instituțiunii. Trebuie să le-o înveți încă și bine-înțeles că această operă este de lungă durată, o operă înceată.

Cînd congresul pune cestiunea care sunt cauzele stării înapoiate ale cooperațiunii în Europa Orientală și care sunt remediile, pot să răspund că întru cît este vorba de țara mea, nu este de cît o singură cauză, desvoltarea ei istorică, și un singur remediū, timpul.

Intr'adevăr, dacă ne amintim că, acum 60 ani, Romînia abia se compunea din două provincii care nici nu erau unite, dacă ne aducem aminte, că abea acum 25 ani, ea și-a cucerit independența pe cîmpul de luptă și că și-a luat rangul între națiuni, dacă ne amintim în sfîrșit că așezată între imperiul otoman care aspira să cucerească Occidentul și între acei cari visaū cucerirea Constantinopolului, ea a fost de alungul veacurilor jucăria tuturor turburărilor și a tuturor furtunilor politice ale Orientului, cum să ne mirăm dacă cooperațiunea n'a putut să ia avîntul pe care l'a luat în Franța, în Anglittera, în Germania, și în toate aceste țări care aū avut norocul ca să aibă înapoia lor secole întregi de civilizațiune și de organizare economică.

Și tocmai pentru că în trecut noi n'am avut nici un fel de organizație economică, asistăm acum în România la un fel de friguri cooperative. În toate părțile lumea vrea să întemeeze societăți economice și mai ales vrea să rezolve prin ajutorul băncilor toate problemele care preocupă populațiunea rurală. Toți vor ca banca să vîndă în comun cereale, ca ele să facă să se cultive în comun legume, ca ele să usuce prune și să facă vin și țuică apoi ca ele să ia în arendă pămînturi, și să cumpere mari proprietăți etc. Acestei sete de dorinți și de proiecte, statul trebuie să-i pue frîu. Nu pentru că desaprobam toate aceste societăți cooperative de producțiune și de consumațiune, dar pentru că ne dăm seama că băncile nu sunt încă destul de puternice pentru a întreprinde alte operațiuni de cît acele de bancă. Scopul nostru, idealul nostru, este să fondăm, alături de băncile populare, societăți de producțiune și de consumațiune care în caz de nevoie, să facă apel la creditul acestor bănci fără ca pentru aceasta să se confunde cu ele. Și noi muncim pentru ca băncile să devie în satele noastre centrul

altor societăți cooperative. Pentru un moment n'avem să notăm în această direcțiune de cît cîte-va încercări de vînzări în comun de cereale care au răușit și de exploatare în comun de pămînturi. Aceste din urmă sunt mai ales interesante. Sate întregi adună un capital, iau cu arendă un pămînt, îl cultivă în comun, împart cheltue-lile și cîștigul și ajung ast-fel să în-lătore pe intermediar, pe arendaș. Știm că este aci, un cîmp foarte vast de acțiune și cu scopuri așa de nu-meroase și așa de deosebite în cît nu pot să fie atinse de cît încet, și cu prudență.

Dar noi luptăm cu atît mai multă energie și facem sacrificii cu atît mai mari, cu cît cooperațiunea care apare ca o soluțiune necesară în țările cu veche civilizațiune, este cu atît mai trebuincioasă în România. Intr'adevăr, luată în marea vîrtej al civilizațiunii și a luptei economice, România, pen-tru a putea să trăiască, să se apere și să se întărească, are nevoie de ași uni toate forțele, d'a face apel la toate energiile, de a căuta scăparea sa nu numai în forma dar încă și în morala cooperațiunii.

De aceea, am onoarea domnilor să
sfârșesc comunicarea mea, în speranță,
că sfoițările energice, stăruitoare dar
modeste ale Romîniei, nu vor putea
să fie mai bine înțelese și mai bine
prețuite de cît de către aceia care au
purtat cu atîta succes prin lume, stin-
dardul cooperățiunei.

**VERIFICAT
2017**

**BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI**

**VERIFICAT
1987**